

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА**

Філософський факультет

Кафедра політичних наук

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Заступник декана
філософського факультету
з навчальної роботи

_____/Комаха Л.Г./
« ____ » _____ 20__ року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ІСТОРІЯ ПОЛІТИЧНОЇ ДУМКИ УКРАЇНИ

для студентів

галузь знань **05 Соціальні та поведінкові науки**
спеціальність **052 Політологія**
освітній рівень **бакалавр**
освітня програма **Політологія**
спеціалізація
вид дисципліни **обов'язкова**

Форма навчання

денна

Навчальний рік

2017/2018

Семестр

III

Кількість кредитів ECTS

3

Мова викладання

українська

Форма заключного контролю

екзамен

Викладач: Салтовський Олександр Іванович, доктор політичних наук, професор, професор кафедри політичних наук

Пролонговано: на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__»__ 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__»__ 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)

КИЇВ – 2017

Розробник: Салтовський Олександр Іванович, доктор політичних наук, професор,
професор кафедри політичних наук

ЗАТВЕРДЖЕНО

Завідувач кафедри
_____ (Шляхтун П.П.)

Протокол № ___ від «__» _____ 20__ р.

Схвалено науково-методичною комісією філософського факультету

Протокол від «_____» _____ 20__ року №__

Голова науково-методичної комісії _____ (Маслікова І.І.)

«_____» _____ 20__ року

ВСТУП

1. Мета дисципліни – ознайомлення студентів з історією розвитку політичних ідей вітчизняних мислителів, основними підходами до вирішення питання про українську державність, змісту політики та політичних відносин, місце української політичної думки в світовому теоретико-політичному дискурсі протягом останньої тисячі років.

2. Попередні вимоги до опанування навчальної дисципліни:

1. Мати базові знання з політичної історії України, історії зарубіжної політичної думки, історії вітчизняної філософії та культури.

2. Вміти на основі знань з історії світової політичної думки, вітчизняної філософії та культури визначати взаємний вплив та місце теоретико-політичних пошуків українських мислителів у світовому політологічному дискурсі, самостійно аналізувати науковий доробок вітчизняних політичних мислителів, розуміти витоків сучасного політичного мислення.

3. Володіти елементарними навичками наукового дослідження та управління інформацією, критичного ставлення до усталених стереотипів та положень наявної дослідницької літератури з проблем історії української політичної думки.

3. Анотація навчальної дисципліни: дисципліна «Історія політичної думки України» належить до переліку обов'язкових дисциплін та викладається у III семестрі бакалаврату. Розкриваються особливості становлення вітчизняного мислення в епоху середньовіччя, політико-ідеологічного обґрунтування національно-визвольних змагань козацької доби та на початках національного відродження, вплив теоретичних розробок українських мислителів на політичний процес доби національно-визвольних змагань кінця XIX-поч.XX сторіч та періоду між світовими війнами, формування основних парадигм українського політичного мислення.

4. Завдання (навчальні цілі): оволодіння студентами знаннями про розвиток української політичної думки від князівської доби до середини XX сторіччя, оволодіння навичками вивчення та аналізу першоджерел, формування вміння прослідкувати взаємозв'язок розвитку вітчизняної та світової політичної думки, витоки особливостей сучасного парадигмально-стильового мислення української політичної еліти.

5. Результати навчання за дисципліною:

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація 4. автономність та відповідальність)		Форми викладання і навчання	Методи оцінювання	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання			
	Знати:			
1.1	понятійно-категоріальний апарат політичної науки, особливості використання термінології українськими теоретиками політики	Лекція, семінар, самостійна робота	Екзамен	10
1.2	історичні обставини формування поглядів, теорій та концепцій вітчизняних мислителів	Лекція, семінар, самостійна робота	Усна доповідь, екзамен	5
1.3	зміст основ основних творів, державних політико-правових документів, програмних документів політичних організацій, що відображають розвиток українського політичного мислення	Лекція, самостійна робота	Реферат, контрольна робота, екзамен	15
	Основні проблеми політичної думки	Лекція,	Усна доповідь,	10

1.4	України та різних етапах її становлення	семінар, самостійна робота	реферат, контрольна робота, екзамен	
	Вміти:			
2.1	застосовувати понятійно-категоріальний апарат політичної науки при аналізі першоджерел	Семінар, самостійна робота	Усна доповідь, реферат	10
2.2	аналізувати теоретико-політичну спадщину українських мислителів	Семінар, самостійна робота	Усна доповідь, реферат	15
2.3	виявляти спільне та відмінне у творах теоретиків української політичної думки	Семінар, самостійна робота	Усна доповідь, реферат	10
2.4	Визначати еволюцію оцінок спадщини українських політичних мислителів в дослідницькій літературі різних епох	Семінар, самостійна робота	Усна доповідь, реферат	5
	Комунікація:			
3.1	використовувати знання іноземних мов для аналізу творів, що представляють українську політичну думку та позицій авторів дослідницької літератури	Семінар, самостійна робота	Усна доповідь, реферат	3
3.2	презентувати результати проведених історико-політологічних досліджень та здійсненої самостійної роботи у вигляді доповідей, повідомлень, есе, презентацій, конспектів	Семінар, самостійна робота	Усна доповідь, дискусія, реферат	3
3.3	вести полеміку з питань розвитку української політичної думки, її оцінок у дослідницькій літературі	Семінари	Дискусія	3
	Автономність та відповідальність:			
4.1	самостійно шукати та критично опрацьовувати літературу із проблематики розвитку вітчизняної політичної думки	Самостійна робота	Усна доповідь, дискусія, реферат	2
4.2	самостійно вирішувати комплексні завдання, пов'язані із верифікацією отриманих результатів існуючих досліджень, та порівнювати їх із результатами проведених власних досліджень	Семінар, самостійна робота	Усна доповідь, дискусія	5
4.3	нести відповідальність за достовірність та політико-ідеологічну незаангажованість проведених історико-політологічних досліджень та обстоювати власну наукову позицію	Семінар, самостійна робота	Усна доповідь, дискусія, екзамен	4

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання

Результати навчання дисципліни (код)					
Програмні результати навчання (назва)	1.1	1.2	2.1	4.1	4.2

7. Схема формування оцінки.

Контроль знань здійснюється за системою ECTS, яка передбачає оцінювання теоретичної підготовки (результати навчання 1.1–1.6); оцінювання практичної підготовки (результати навчання 2.1-2.3); оцінювання комунікації (результати навчання 3.1-3.3); оцінювання автономності та відповідальності (результати навчання 4.1-4.3). Загальна оцінка складає до 100 балів, що розподіляються на 60 і 40 балів відповідно між результатами семестрового і підсумкового (на екзамені) оцінювання.

7.1. Форми оцінювання знань студентів:

- семестрове оцінювання:

1. Усна доповідь (до 6 балів): Р.Н. 1.2,1.4, 1.5, 1.6, 2.1, 2.2, 2.3, 3.1, 3.2, 4.1, 4.2, 4.3
2. Доповнення (до 3 балів)
3. Реферат (есе) (до 5 балів): Р.Н. 1.3, 1.5, 2.1, 2.2, 2.3, 3.1, 3.2, 4.1
4. Відпрацювання пропущених семінарських занять у формі реферату (до 2 балів)

Вибір і комбінування форм оцінювання знань студентів та нарахування відповідної кількості балів здійснюються залежно від конкретних навчальних ситуацій.

- Вибір і комбінування форм оцінювання знань студентів та нарахування відповідної кількості балів здійснюються залежно від конкретних навчальних ситуацій.

- **підсумкове оцінювання:** екзамен із письмовою складовою (тест). Студент отримує листок із тестовим завданням. Тест містить закриті питання кожне з яких має п'ять варіантів відповіді. Відповідь на здійснюється шляхом обведення кружечком обраних варіантів відповідей із запропонованого переліку.

- **умови допуску до підсумкового екзамену:** студент допускається до складення екзамену за умови отримання ним за результатами семестрового оцінювання щонайменше 36 балів.

7.2. Організація оцінювання: оцінювання здійснюється шляхом сумування кількості балів отриманих при розв'язанні тестового завдання.

Відповідь на закриті питання оцінюється від 0 до 2 балів (2 бали якщо обрано всі вірні варіанти відповідей, 1 бал – якщо не всі, 0 – якщо правильних варіантів не обрано).

Остаточна оцінка є сумою балів, отриманих за результатами семестрового оцінювання і безпосередньо на екзамені.

7.3. Шкала відповідності оцінок:

Відмінно / Excellent	90-100
Добре / Good	75-89
Задовільно / Satisfactory	60-74
Незадовільно / Fail	0-59

8. Структура навчальної дисципліни. Тематичний план лекційних занять

№ п/п	Номер і назва теми	Кількість годин		
		Лекції	Семинари	Самостійна робота
1	Тема 1. Політична думка давньокіївського періоду	2	2	4
2	Тема 2. Українська політична думка XVI – початку XVII ст.	2	2	4
3	Тема 3. Українська політична думка козацької доби	2	2	4
4	Тема 4. Політичні погляди українських просвітників			4
5	Тема 5. Політичні ідеї в Україні на початку XIX століття	2	2	4
6	Тема 6. Кирило-Мефодіївське товариство та політичні ідеї його учасників	2	2	8
7	Тема 7. Громадівський соціалізм	2	2	4
8	Тема 8. Політичні ідеї українського руху в Галичині в другій половині XIX ст.	2	2	8
9	Тема 9. Соціально-політичні погляди засновників УНР	2	2	4
10	Тема 10. Микола Міхновський – теоретик українського революційного націоналізму	2	2	4
11	Тема 11. Інтегральний націоналізм Дмитра Донцова	2	2	4
12	Тема 12. В'ячеслав Липинський – ідеолог українського монархізму	2	2	4
13	Тема 13. Геополітичні концепції в українській політичній думці першої половини XX сторіччя	2	2	4
14	Тема 14. Націократичні концепції в українській політичній думці першої половини XX сторіччя	2	2	4
	ВСЬОГО	28	28	64

Загальний обсяг – 120 годин, в тому числі:

Лекцій – 28 годин

Семінарських занять – 28 годин

Самостійна робота – 64 годин

Рекомендована література:

Першоджерела:

1. Андрузський Г. Проект конституції // Слюсаренко А.Г., Томенко М.В. Історія української конституції. - К., 1993.
2. Бачинський Ю. Большевицька революція і Україні. - Берлін, 1925.
3. Бачинський Ю. Україна ingredenda. - Берлін, 1924.
4. Бочковський О. Вступ до націоналізму. Прага 1934, Мюнхен 1991.
5. Вибрані листи Пантелеймона Куліша українською мовою писані. - Нью-Йорк-Торонто, - 1984.
6. Винниченко В. Відродження нації. В 3-х т. - К., 1991.
7. Винниченко В. Заповіт борцям за взволення. - К., 1991.
8. Винниченко В. Слово за тобою, Сталіне. Політична концепція в образах // Вітчизн №6, 7, 1989
9. Винниченко В. Сонячна машина. - К., 1989.
10. Вишенський І. Твори. - К., 1959.
11. Галяцький трактат // Україна. Наука і культура. – Вип. 25. – К., 1991. – С.147-152.
12. Грушевський М. Освобождение России и украинский вопрос. - С.Пб. 1907.
13. Грушевський М. На порозі нової України. - К., 1991.
14. Грушевський М. Початки громадянства (генетична соціологія). - Прага. 1921.
15. Грушевський М. Хто такі українці і чого вони хочуть. – К., 1991.
16. Донцов Д. Дух нашої давнини. - Дрогобич, 1991.
17. Донцов Д. Історія розвитку української державної ідеї. - К., 1991.
18. Донцов Д. Націоналізм. - Лондон, 1966.
19. Донцов Д. Підстави нашої політики. - Нью-Йорк, 1957.
20. Донцов Д. Росія чи Європа. - К., 1992.
21. Драгоманов М. Пропаший час. Україні під Московським царством. - К., 1918.
22. Драгоманов М. Рай і поступ. - Вінніпег. 1916.
23. Драгоманов М.П. Вибрані твори. Збірка політичних творів з примітками. - Прага-Нью-Йорк. - 1937.
24. Драгоманов М.П. Листи на Наддніпрянську Україну. // М.П.Драгоманов. Літературно-публіцистичні праці в 2-х томах. - К., 1970. - С.
25. Драгоманов М.П. На увагу українолюбців у Росії. // Там само. - С.
26. Драгоманов М.П. Передне слово [до "Громади" 1878р.]. // М.П.Драгоманов. Вибране. "...мій задум зложити очерк історії цивілізації на Україні. - К., 1991. - С. 276-326.
27. Драгоманов М.П. Чудацькі думки про українську національну справу // Там само. - С. 461-558.
28. Драгоманов М.П. Шевченко, українофіли і соціалізм. // М.П.Драгоманов. Вибране. "...мій задум зложити очерк історії цивілізації на Україні. - К., 1991. - С. 327-429.
29. Історія Русів / Пер. І.Драча; вступ. ст. В.Шевчука. – К., 1991.
30. Кирило-Мефодієвське товариство. В 3-х томах. - К., 1990.
31. Козельський Я.П. Философические предложения, сочиненные надворным советником и правительствующего сената секретарем Яковом Козельским в Санкт-Петербурге 1768 года // Избранные произведения русских мыслителей второй половины XVIII века; в 2-х т. – Т.2. – М., 1952. – С. 411-551.
32. Костомаров М. Две русские народности. - К.-Х., 1991.
33. Костомаров М. Книги буття українського народу // Вивід прав України. - Львів, 1991.
34. Куліш П. Твори в 2-х т. - К.,1989.
35. Куліш П. Хутірська філософія і віддалена від світу поезія // Хроніка-2000. – 1992. - №1,2. – 1993. - №1-6.

36. Куліш П.О. Твори в двох томах. – К., 1994.
37. Липа Ю. Призначення України. - Львів, 1992.
38. Липа Ю. Розподіл Росії. - Львів, 1995.
39. Липа Ю. Чорноморська доктрина. - Варшава 1940.
40. Липинський В. Донцов і Липинський // Сучасність. - 1992, №6.
41. Липинський В. Листи до братів-Хліборобів про ідею і організацію української монархії. - Відень, 1926.
42. Липинський В. Україна на переломі. - Філадельфія, 1991.
43. Липинський В. Хам і Яфет; Націоналізм, патріотизм і шовінізм; Народи поневолені і народи бездержавні // Сучасність, 1992, № 6.
44. Мазепа І. Ми стоїмо тепер братіє між двома проваллями // Вивід прав України. - Львів, 1991. - С. 42-44.
45. Міхновський М. Самостійна Україна // Вивід прав України. - Львів 1991.
46. Міхновський М. Самостійна Україна. Програма Революційної Української партії із 1900 року / Вступ В.Шаяна. – Лондон, 1967.
47. Міхновський М. Справа української інтелігенції в програмі Української Народної партії. // Політологія. Кінець XIX - перша половина XX ст.: Хрестоматія / за ред. Семківа О.І. - Львів, 1996.
48. Орлик П. Вивід прав України // Вивід прав України. - Львів, 1991. - С. 45-49.
49. Оршан Я. Розвиток української політичної думки за сто літ. – Лондон, 1938.
50. Охримович Ю. Розвиток української національно-політичної думки. Нью-Йорк, 1965.
51. Пакти й конституції законів та вольностей війська запорозького // Слюсаренко А.Г., Томенко М.В. Історія української конституції. - К., 1993. - С. 25-37.
52. Повість врем'яних літ: Літопис (За Іпатським списком) / Пер. з давньоруської, післяслово, комент. В.В.Яременка – К., 1990.
53. Подолинський С. Вибрані твори / Упоряд. матеріалів та бібліограф. Р.Сербина. – Монреаль, 1990.
54. Прокопович Ф. Слово о власти и чести царской ... // Прокопович Ф. Сочинения. / Под. Ред. И.П.Еремина. – М.-Л., 1961. – С. 76-93.
55. Прокопович Ф. Слово похвальное в день рождества благороднейшего государя царевича и великого князя Петра Петровича // Прокопович Ф. Сочинения. / Под. Ред. И.П.Еремина. – М.-Л., 1961. – С.38-48.
56. Рудницький С. Чому ми хочемо самостійної України? - Львів 1994.
57. Рудницький С. Політична географія України / П.Штойко (упоряд. і авт.передм.). – Б.м., 1998.
58. Рудницький С. Українська справа зі становища політичної географії. - Берлін, 1923.
59. Слово о полку Ігоревім / Упоряд. та приміт. О.Мишанича. – К., 1989.
60. Ст. Оріховський-Роксолан. Напучення королеві польському Сігізмунду-Августу // Українська література XIV - XVI ст. - К., 1988.
61. Ст. Оріховський-Роксолан. Про турецьку загрозу. Слово друге // Українська література XIV - XVI ст. - К., 1988.
62. Сціборський М. Націократія. Париж, 1935.
63. Сціборський М. Сталінізм. Прага, 1942.
64. Франко І. Зібрання творів.: у 50 т. - Т. 44, кн.1, кн.2, Т.45, 48.
65. Іван Франко: про соціалізм і марксизм. - Нью-Йорк, 1964.
66. Христофор Філалет. Апокрисис // Там само.
67. Шевченко Т. Повне зібрання творів. У 6 т. - К., 1963.

Основна

1. Гнатенко П.И. Общественно-политическая мысль на Украине во второй половине XVII-середине XVIII века. - Днепропетровск, 1982.

2. Грабовський С., Ставроянні С., Шкляр Л. Нариси з історії українського державотворення. – К., 1995.
3. Дмитриченко В.С. Соціалістична думка на Україні в 70-х – на початку 80-х років XIX ст. – К., 1977.
4. Книш З. Історія української політичної думки до кінця XVIII ст.: Популярний нарис. – Париж-Вінніпег, 1952.
5. Левицький К. Історія політичної думки галицьких українців: 1848-1918: В 2 т. – Львів, 1926-1927
6. Політологія. Кінець XIX - перша половина XX ст.: Хрестоматія / за ред. Семківа О.І. - Львів, 1996.
7. Огородник І.В., Русин М.Ю. Українська філософія в іменах: Навч. посібник / За ред. М.Ф.Тарасенка. – К., 1997.
8. Потульницький В.А. Історія української політології. - К., 1992.
9. Потульницький В.А. Теорія української політології. Курс лекцій. - К., 1993.
10. Скакун О.Ф. Политическая и правовая мысль на Украине (1861-1917). - К., 1987.
11. Скакун О.Ф. Прогресивна політико-правова думка на Україні (IX ст.-1917р.). - К., 1990.
12. Слюсаренко А.Г., Томенко М.В. Історія української конституції. - К., 1993.
13. Салтовський О.І. Концепції української державності в історії вітчизняної політичної думки (від витоків до початку XX сторіччя) – К., 2002.
14. Українська державність у XX столітті. - К., 1996.
15. Шевчук В. Козацька держава. Етюди до історії українського державотворення. – К., 1995.
16. Шевчук В.П., Тараненко М.Г. Історія української державності: Курс лекцій. – К., 1999.
17. Яворницький Д. Історія запорізьких козаків. - К., 1990. Т.1.

Додаткова

1. Апанович О. Українсько-російський договір 1654 року. Міфи і реальність. – К., 1994.
2. Барка В. Правда Кобзаря. - Нью-Йорк, 1961.
3. Бегей І.І. Юліан Бачинський: з життєпису, політичної та наукової діяльності. – Львів, 1998.
4. Бегей І. Юліан Бачинський: соціал-демократ і державник. – К., 2001.
5. Биковський Лев. Апостол новітнього українства. - Женева 1946.
6. Борщак І., Мартель Р. Іван Мазепа: Життя й пориви великого Гетьмана. – К., 1991.
7. Браїчевський М. Утвердження християнства на Русі. – К., 1988.
8. Брик М. Юрій Немирич, 1612-1659: На тлі історії України. – Льоссер, 1974.
9. В'ячеслав Липинський. Історико-політологічна спадщина і сучасна Україна. Студії Т.1. - Київ-Філадельфія, 1994.
10. Гелей С. Консервативна течія в суспільно-політичній думці України XIX ст. – Львів, 1996.
11. Голенищев-Кутузов И.Н. Гуманизм у восточных славян (Украина и Белоруссия). – М., 1963.
12. Грабович Г. Поет як міфотворець. Семантика символів у творчості Тараса Шевченка. – К., 1998.
13. Грушевський М.С. З політичного життя Старої України. – К., 1918.
14. Дмитриченко В.С. Суспільно-політичні погляди Я.П.Козельського. – К., 1957.
15. Довгич В.А. Українська ідея в політичній теорії М. Драгоманова. К., - 1991.
16. Дорошенко Д. М.І.Костомаров. Його громадська і літературно-наукова діяльність. - К., 1920.
17. Дорошенко Д. П.О.Куліш. Його життя й літературно-громадська діяльність. - К., 1918.

18. Єршов А. До питання про час написання "Истории Русов", а почасти й про автора її // Ювілейний збірник на пошану акад. М.С.Грушевського. Т.1. – К., 1928. – С. 286-291.
19. Забаревський М. В'ячеслав Липинський і його думки про українську націю і державу. – Відень, 1925.
20. Заклинський Р. Громадсько-політичний розвиток Галичини і Іван Франко // Іван Франко. Збірник за загальною редакцією П.Филиповича, П.Кияниці. – К., б.р. – С. 43-122.
21. Замлинський В.О. Творець першої української конституції (Пилип Орлик) // Українська ідея. Перші речники. – К., 1994. – С. 63-80.
22. Замлинський В.О., Левенець Ю.А. "Українському народові бути!" (Микола Костомаров) // Українська ідея. Перші речники. – К., 1994. – С. 131-150.
23. Идейно-философское наследие Иллариона Киевского – М., 1986.
24. Іванченко Р.П. Михайло Драгоманов у суспільно-політичному русі Росії та України (II половина XIX в.). – К., 1971.
25. Квіт С.М. Дмитро Донцов: Ідеологічний портрет. – К., 2000.
26. Коган Ю.Я. Просветитель XVIII века Я.П.Козельский. – М., 1958.
27. Копиленко О.Л., Копиленко М.Л. "...Думать, сіять, не ждять". (Тарас Шевченко) // Українська ідея. Перші речники. – К., 1994. – С. 150-166.
28. Копиленко О.Л., Копиленко М.Л. "Я піонер з сокирою важкою" (Пантелеймон Куліш) // Там само. – С. 112-130.
29. Кравченко В.В. "Історія Русів": час збирати каміння / Культура України. Зб. ст. Вип. 3. – Х., 1996. – С. 21-43.
30. Кравченко В.В. Поема вільного народу. "Історія Русів" та її місце в українській історіографії. – Х., 1996.
31. Кресіна І., Кресін О. Гетьман П.Орлик і його Конституція. – К., 1993.
32. Крижанівський В.П. "Історія Русів": хто ж автор? Версії, версії, версії... // Українська ідея. Перші речники. – К., 1994. – С. 167-182.
33. Лисяк-Рудницький І. Вячеслав Липинський // Лисяк-Рудницький І. Історичні есе. В 2 т. Том 2. – К., 1994.
34. Литвинов В.Д. Проблема государства в трудах Ст.Ориховского // Отечественная общественная мысль эпохи средневековья. – К., 1988.
35. Луців Л. Іван Франко - борець за національну і соціальну справедливість. – Нью-Йорк, 1968.
36. Мазепа: Збірник / ред. Р.Смаль-Стоцький. – Варшава, 1938.
37. Маланюк Є. Книга спостережень. Т.2. – Торонто 1966.
38. Маланюк Є. Книга спостережень. – К., 1995.
39. Мицик Ю. Іван Виговський // Володарі гетьманської булави. – К., 1994. – С. 191-236.
40. Мицик Ю. Політичні концепції Богдана Хмельницького: деякі аспекти реалізації // Доба Богдана Хмельницького (до 400 річчя від дня народження великого гетьмана). Збірник наукових праць. – К., 1995. – С.25-39.
41. Мірчук П. Микола Міхновський: Апостол української державности. – Філадельфія, 1960.
42. Міяковський В. Недруковане й забуте. Громадські рухи дев'ятнадцятого сторіччя, новітня українська література / Ред. М. Антонович // Джерела до новітньої історії України / Заг. ред. Я.Білинський, В.Омельченко і О.Федишин. – Т.1. – Нью-Йорк, 1984.
43. Мотиль О. Дмитро Донцов // Політологічні читання. – 1992. №3.
44. Нагорна Л.П. Політик, воїн, державотворець (Богдан Хмельницький) // Українська ідея. Перші речники. – К., 1994. – С. 25-46.
45. Наливайко Д.С. Станіслав Оріховський як український латиномовний письменник Відродження // Українська література XVI – початку XVII ст. та інші слов'янські літератури – К., 1984.
46. Ничик В.М. Феофан Прокпович. – М., 1977.

47. Панчук М. Микола Міхновський – передвісник українського організованого націоналізму // Визвольний шлях. – 2000, кн.5 (626). – С.3-14.
48. Пашук А.І. Іван Вишенський – мислитель і борець. – Львів, 1990.
49. Петлюра С. Драгоманов про українське питання. // Хроніка 2000. №1-2, 1993. С. 170-175.
50. Пінчук Ю.А. Микола Іванович Костомаров. - К., 1992.
51. Сергієнко Г. Шевченко і Кирило-Мефодіївське товариство. – К., 1983.
52. Сергієнко Г.Я. Суспільно-політичний рух на Україні після повстання декабристів. 1826-1850. – К., 1971.
53. Скакун О.Ф. Драгоманов как политический мыслитель. - Харьков, 1993.
54. Скакун О.Ф. Иван Франко. - М., 1987.
55. Смирнов В. Г. Феофан Прокопович. – М., 1994.
56. Смолій В.А. З думою про Україну (Іван Мазепа) // Українська ідея. Перші речники. - К., 1994. - С. 47-62.
57. Смолій В.А., Степанков В.С. Українська державна ідея XVII-XVIII століть: проблеми формування, еволюції, реалізації. - К., 1997.
58. Сокурєнко В.Г. Демократические учения о государстве и праве на Украине во второй половине XIX века. - Львов, 1966.
59. Солдатенко В.Ф., Сиволюб Ю.В. Витоки і передвісники української ідеї // Українська ідея. Перші речники. - К., 1994. - С. 5-16.
60. Солдатенко В.Ф., Сиволюб Ю.В. Витоки української ідеї // Українська ідея. Історичний нарис / Солдатенко В.Ф., Крижанівський В.П., Левенець Ю.А. та ін. – К., 1995.
61. Сосновський М. Микола Міхновський і Дмитро Донцов - речники двох течій українського націоналізму // Зустрічі. 1991, № 2.
62. Субтельний О. Мазепинці. - К., 1994.
63. Суспільно-політичні погляди Івана Франка в світлі його творів та листування. - Харків, 1932.
64. Толочко А.П. Князь в Древней Руси: власть, собственность, идеология. – К., 1992.
65. Феденко П. Соціалізм давній і новочасний. - Лондон-Париж-Мюнхен. 1968.
66. Феденко П. Український рух у XX сторіччі. - Лондон, 1959.
67. Шевчук В. В'ячеслав Липинський - історик, мислитель та політик // Сучасність, 1992 № 6.
68. Шульгин О. Михайло Сергійович Грушевський - як політик і людина // Збірник на пошану Олександра Шульгина. - Париж-Мюнхен, 1969.
69. Яременко П.К. Іван Вишенський. – К., 1982.
Яременко П.К. Український письменник-полеміст Христофор Філалет та його "Апокрисис". - Львів, 1964.